

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, KANCHANABURI

ณัชชา ศรีเสน / Natcha Srisen ¹

ณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง / Nuttawan Pumdeeying ²

พิชญาภา ยืนยาว / Pitchayapa Yuenyaw ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขนาดของโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 308 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานที่รับผิดชอบด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครู รวมทั้งสิ้น 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการดำเนินงานสูงที่สุด รองลงมา คือ การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งเสริม ตามลำดับ
2. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University), Natchasrisen@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University), nuttawan@npru.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University), pitchayapa@npru.ac.th

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนจัดเตรียมเครื่องมือที่หลากหลายสำหรับการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างครบถ้วน จัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติเพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียน ดำเนินการสำรวจและจัดกลุ่มนักเรียนตามความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล รวมถึงการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนควรมีระบบการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, แนวทางการพัฒนา, มัชฌิมศึกษา

ABSTRACT

The research aimed to 1) study the administration of the student care and support system, 2) compare the administration of the student care and support system based on school size, and 3) propose the development guidelines for the student care and support system's administration in schools under the Secondary Educational Service Area Office, Kanchanaburi. The sample consisted of 308 teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, obtained from stratified random sampling according to school size. The key informants consisted of five experts, selected by purposive random sampling, including a school director, a school vice director, heads of student care and support work units, and a teacher. The research instruments were a questionnaire and an in-depth interview form. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and content analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall, the student care and support system administration of schools was at a high level. When considering each aspect, the aspect of knowing individual students had the highest average, followed by screening students, transferring students, preventing and solving problems, and supporting students, respectively.

2. The schools of different sizes showed no differences in the student care and support system administration, except in the aspect of transferring students, which differed at statistical significance level at .05.

3. The development guidelines for the administration of the student care and support system were as follows: Schools should prepare various tools for collecting and compiling comprehensive individual student data. A handbook on student screening procedures should be created. Schools should conduct surveys and categorize students based on their interests and needs. Additionally, schools should implement projects or activities to prevent and

address student problems. Lastly, schools should refer students to external specialists or relevant agencies with the cooperation of their parents.

Keywords: student care and support system, guided development, secondary education

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จำเป็นต้องเสริมสร้างทุนของประเทศให้แข็งแกร่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 10) โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องเน้นทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะดิจิทัล และความสามารถในการปรับตัว ตามแนวทางที่ชี้ให้เห็นว่าประเทศที่สามารถพัฒนาการศึกษาและแรงงานให้สอดคล้องกับตลาดจะลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น ฟินแลนด์ ที่ใช้แนวทางการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) และสิงคโปร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ผ่านโครงการ Skills Future แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ หากไทยสามารถลงทุนในทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบ ปรับปรุงโครงสร้างการศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้และนวัตกรรม จะช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนต่อการพัฒนาการของนักเรียน สามารถช่วยเหลือในด้านการเรียนรู้ แต่ยังเป็นแนวป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว นักเรียนหลายคนต้องเผชิญกับภาวะขาดความอบอุ่นจากครอบครัว เนื่องจากผู้ปกครองมีภาระงานหนัก ขาดเวลาเอาใจใส่ ส่งผลให้ขาดแรงสนับสนุนทางอารมณ์ และปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวที่เกิดขึ้นต่อหน้าเด็ก ส่งผลต่อการเกิดบาดแผลทางจิตใจ ทำให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีภาวะเครียด วิตกกังวล และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ การละเลยด้านการศึกษา ผู้ปกครองบางกลุ่มมองข้ามความสำคัญของการเรียน ทำให้นักเรียนขาดโอกาสได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม ส่งผลให้ขาดเรียนบ่อยหรือซ้ำชั้น และลดทอนศักยภาพในการพัฒนาตนเอง แม้ระบบการศึกษาจะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ แต่หากต้องเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อหนุน ก็อาจกระทบต่อการพัฒนาการด้านอารมณ์ ทำให้นักเรียนบางกลุ่มควบคุมอารมณ์ไม่ได้ และอาจเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงหรือเลือกเดินในเส้นทางที่ผิด หากปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ มีแนวโน้มทำให้นักเรียนที่มีศักยภาพสูงพลาดโอกาสพัฒนาและเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต จะเห็นได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องมุ่งเน้นการติดตามดูแลเป็นรายบุคคล เพื่อให้สามารถช่วยเหลือได้อย่างตรงจุด ไม่เพียงแต่ป้องกันปัญหา แต่ยังสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ เติบโตเป็นบุคคลที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีทักษะชีวิตที่แข็งแกร่ง และสามารถรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อุษา ชูชาติ และลัดดา อินทร์พิมพ์, 2558: 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567: 26) ได้กำหนดนโยบายสำคัญเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้การดูแลครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านการเรียนรู้ พฤติกรรม สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม ได้รับการปกป้องจากปัจจัยเสี่ยง และสามารถเติบโตในสังคมได้อย่างมั่นคง นโยบายดังกล่าวให้ความสำคัญกับการสร้างระบบที่เป็นมาตรฐานและมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยเน้นการคัดกรองที่แม่นยำ การเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง และการให้คำปรึกษาที่ตรงจุดผ่านครูที่ปรึกษา นักแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้สถานศึกษามีมาตรการเชิงรุกในการป้องกันปัญหาด้านพฤติกรรมและสุขภาพจิต ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป้าหมายของนโยบาย คือ การพัฒนานักเรียนให้เติบโตอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม โดยได้รับการส่งเสริมทักษะชีวิตที่จำเป็น เพื่อให้ นักเรียนมีความพร้อมในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข รู้จักรับมือกับปัญหา และสามารถดำรงตนได้อย่างปลอดภัย ในสังคมปัจจุบัน นโยบายดังกล่าวจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างอนาคตของเยาวชนให้มีคุณภาพและศักยภาพสูงสุด

ในปีการศึกษา 2566 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานว่าจังหวัดกาญจนบุรี มีนักเรียนออกกลางคัน จำนวน 195 คน จากนักเรียนทั้งหมด 112,562 คน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน มีความหลากหลาย ปัญหาหลัก คือ การย้ายถิ่นตามผู้ปกครอง ซึ่งมีจำนวนสูงสุดถึง 157 คน สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มั่นคงทางที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของครอบครัว จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า มีนักเรียน 16 คน ที่มีความจำเป็นต้องออกจากโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือเลี้ยงครอบครัว แสดงถึงภาระทางการเงินที่กดดันให้เยาวชนต้องละทิ้งการศึกษาเพื่อทำงาน ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว จำนวน 6 คน เกี่ยวข้องกับแรงกดดันทางสังคมหรือสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ไม่เอื้ออำนวย ปัญหาครอบครัว 4 คน ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งภายในบ้านหรือการขาดการดูแลที่เพียงพอ ขณะที่นักเรียนอีก 4 คน ออกจากระบบการศึกษาเนื่องจากสมรส สะท้อนถึงปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อโอกาสทางการเรียน แม้ว่าจะมีเพียง 2 คน ที่ออกกลางคันเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจและฐานะยากจน แต่ตัวเลขนี้อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ทั้งหมด เนื่องจากเยาวชนบางคนได้รับผลกระทบจากความลำบากทางการเงินในรูปแบบอื่น เช่น การขาดอุปกรณ์การเรียนหรือค่าใช้จ่ายแฝงที่ทำให้การศึกษาต่อเป็นเรื่องยาก ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงควรมีมาตรการรองรับปัญหาเหล่านี้ ทั้งในแง่ของการสนับสนุนทางการเงิน การแนะแนวให้คำปรึกษา และการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือเพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาในอนาคต (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2566: 9)

ดังนั้น การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้รับการดูแลและสนับสนุนที่เหมาะสม พร้อมทั้งตอบสนองต่อปัญหาต่าง ๆ และยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน ชุมชน และสังคม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย

จึงศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์

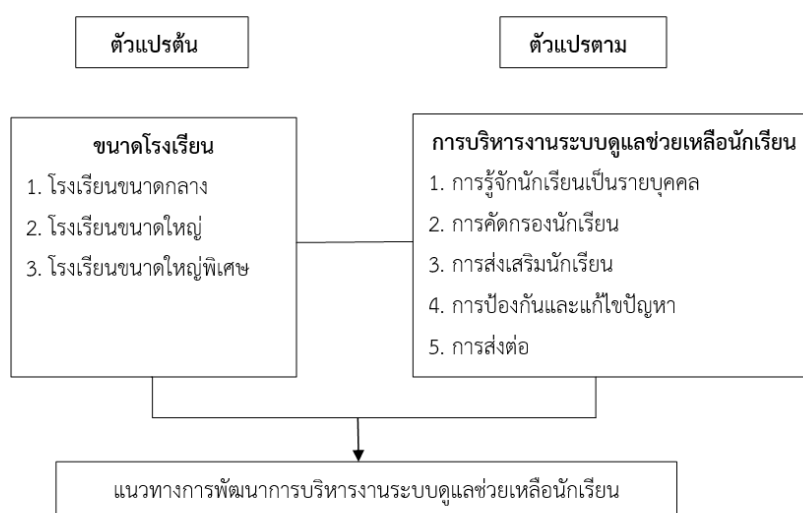
1. เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขนาดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดจากปัจจัยด้านขนาดของโรงเรียนและผลลัพธ์ของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวทางที่ศึกษาอ้างอิงจากหลักการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 14-19) ซึ่งครอบคลุม 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองตามเกณฑ์ที่กำหนด การส่งเสริมศักยภาพ การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการ

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ประชากร คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 1,549 คน ปีการศึกษา 2567 จากโรงเรียน จำนวน 29 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการตอบแบบสอบถาม คือ ข้าราชการครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 308 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ซึ่งจัดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานที่รับผิดชอบด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครู รวมทั้งสิ้น 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดสถานศึกษา	จำนวน (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนขนาดกลาง	186	37
โรงเรียนขนาดใหญ่	633	126
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	730	145
รวม	1,549	308

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ

2.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดประเด็นสำคัญของคำถาม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert (1976: 19)

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นข้อคำถามปลายเปิด

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

3.1 แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากนั้นกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวแปรสำคัญ พร้อมทั้งให้นิยามตัวแปรเหล่านั้นอย่างชัดเจนและครอบคลุม จากนั้นออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำและพิมพ์แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนา จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของข้อคำถาม เมื่อได้รับข้อเสนอแนะแล้ว จึงคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขปรับข้อคำถาม แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองใช้แบบสอบถาม (tryout) กับข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาที่ไม่ได้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 1 แห่ง จำนวน 30 คน ซึ่งไม่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Cronbach (1970: 161) พบว่าค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

ขั้นตอนที่ 7 ปรับปรุงข้อคำถาม ด้านการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความกระชับ ชัดเจน ให้เหมาะสมและถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนา โดยการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ นำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อขอความร่วมมือจากข้าราชการครู จำนวน 308 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ครบทั้งหมด 308 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นอกจากนี้ยังได้ติดต่อและนัดหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อทำการสัมภาษณ์ตามวันที่และเวลาที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจะใช้ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) เพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลได้อย่างชัดเจน

5.2 การวิเคราะห์การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) จากนั้นแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยบุญชม ศรีสะอาด (2554: 121) เพื่อการตีความที่เหมาะสม

5.3 การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยพิจารณาความแตกต่างตามขนาดของโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างกลุ่ม และจะทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้วิธีของ Scheffe (1959: 143-144)

5.4 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการดำเนินงานสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.35	0.22	มาก	1
2. การคัดกรองนักเรียน	4.31	0.22	มาก	2
3. การส่งเสริมนักเรียน	4.28	0.23	มาก	5
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.28	0.22	มาก	4
5. การส่งต่อ	4.29	0.22	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.30	0.16	มาก	

2. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีที่มีขนาดต่างกัน มีการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งต่อแตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(n = 308)

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.13	0.06	1.27	.28
	ภายในกลุ่ม	305	15.21	0.05		
	รวม	307	15.34			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.04	0.02	0.40	.67
	ภายในกลุ่ม	305	14.91	0.05		
	รวม	307	14.95			
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.33	0.16	3.07	.05
	ภายในกลุ่ม	305	16.21	0.05		
	รวม	307	16.53			
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.31	0.15	3.16	.05
	ภายในกลุ่ม	305	14.94	0.05		
	รวม	307	15.25			
5. ด้านการส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.39	0.19	4.08*	.02
	ภายในกลุ่ม	305	14.46	0.05		
	รวม	307	14.85			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.16	0.08	2.93	.06
	ภายในกลุ่ม	305	8.13	0.03		
	รวม	307	8.29			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สามารถดำเนินการได้ดังนี้ ครูควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูล เพื่อจัดทำข้อมูลนักเรียนแต่ละคนอย่างครบถ้วนและละเอียด โรงเรียนควรจัดทำคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานด้านการคัดกรองนักเรียน และดำเนินการสำรวจเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล และโรงเรียนสามารถพัฒนาโครงการหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน รวมถึงสร้างระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีความจำเป็นไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยมีการร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินงาน เพื่อให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผล

1. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงความตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูต่อความสำคัญของระบบดังกล่าว ทั้งในด้านการกำหนดแนวทางสนับสนุน การดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทของครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษามีหน้าที่ดูแล ติดตาม และให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง การประสานงานระหว่างคณะกรรมการ และคณะทำงานที่เกี่ยวข้องเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเข้มแข็ง โรงเรียนมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อทบทวนแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงการสนับสนุนให้มีการอบรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาทักษะและเพิ่มศักยภาพในการให้คำแนะนำและการช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวา ขุนชำนาญ (2564: 85) ซึ่งศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า การดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน นอกจากนี้ยังสนับสนุนผลการศึกษาของสุนีย์ สอนตระกูล, สมโภชน์ อเนกสุข และสริน พิมลบรรยงค์ (2565: 40) ที่ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองในโรงเรียนวัดดอนยอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน จากผลการศึกษากล่าวได้ว่า คุณภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นอยู่กับ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย และการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ระบบนี้มีความยั่งยืนและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวทางการให้คำปรึกษาที่ทันสมัย เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามนักเรียน และการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนมีความครอบคลุมและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน ยกเว้นด้านการส่งต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าโรงเรียนทุกขนาดให้ความสำคัญและดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยมีมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผลการศึกษา มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ความตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกสถานศึกษา เนื่องจากระบบนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพ การศึกษา ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน รวมถึงพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและสภาพจิตใจ ของผู้เรียน โรงเรียนทุกแห่งจึงมีการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน ครอบคลุมทั้งกระบวนการคัดกรองนักเรียน การให้คำปรึกษา การติดตามช่วยเหลือ และการพัฒนาเชิงป้องกัน อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้โรงเรียนทุกขนาด

มีการดำเนินงานในระดับเดียวกัน คือ แนวทางที่ชัดเจนและการใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการออกแบบให้สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการออกแบบคิดและกระบวนการดำเนินงานที่ได้รับการยอมรับในด้านคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการให้คำปรึกษา การคัดกรองนักเรียน การเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง และการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ โรงเรียนในทุกขนาดยังได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร บุคลากร และการอบรมที่เพียงพอ ทำให้สามารถบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนบุคลากรน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ด้วยระบบที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถดำเนินการได้ภายในขอบเขตของทรัพยากรที่มีอยู่ จึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถดำเนินการได้ในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก สอดคล้องกับงานศึกษาของสุภัทสร สุริยะ (2562: 75) ซึ่งพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสในกรุงเทพมหานครไม่มีความแตกต่างกันในด้านการบริหารจัดการ แม้จะมีความหลากหลายในบริบทของโรงเรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวา ชุนชำนาญ (2564: 71) ซึ่งศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ภาพรวมของการดำเนินงานไม่มีความแตกต่างกันเช่นกัน สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นแนวทางที่ได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานกลาง และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ระบบนี้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์สูงสุด โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามนักเรียน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนการขยายเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับด้านการส่งต่อ โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีการดำเนินการด้านการส่งต่อนักเรียนได้อย่างครบถ้วนตามกระบวนการ มีการประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเข้าใจและเข้าถึง โดยส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือจากผู้ปกครองของนักเรียน และโรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการส่งต่อนักเรียนทั้งการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอกทุกภาคการศึกษา โดยการกำกับติดตามจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถดำเนินการได้โดยการนำเครื่องมือที่หลากหลายมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและละเอียดเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการดูแลช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นระบบและทันสมัย จะช่วยให้โรงเรียนสามารถติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล รวมถึงสามารถวิเคราะห์แนวโน้มและคัดกรองนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ ควรมีคู่มือแนวทางการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้บุคลากรสามารถ

ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นมาตรฐาน รวมถึงการสำรวจและแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสนใจและความต้องการเฉพาะบุคคล ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถให้การสนับสนุนที่ตรงจุดและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการข้อมูลที่ต้องการและครบถ้วนจะทำให้ครูเข้าใจลักษณะของนักเรียนมากขึ้น และสามารถพัฒนาแนวทางการช่วยเหลือได้อย่างเป็นระบบ การดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียนควรเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญ การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เป็นกลไกที่ช่วยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียน และสามารถร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย จะช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปตามหลักวิชาการ แทนที่จะใช้การคาดเดาหรือการประเมินตามความรู้สึกเพียงอย่างเดียว การใช้แนวทางที่เป็นระบบดังกล่าวจะช่วยให้โรงเรียนสามารถช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้สามารถกลับมาอยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสม อีกทั้งยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้นตามที่โรงเรียนและชุมชนคาดหวัง การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญและทรงคุณค่า เนื่องจากไม่เพียงช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ยังเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม แนวทางการพัฒนาสอดคล้องกับแนวคิดของสุทัศน์ เอี่ยมแสง (2558: 14) ระบุว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนให้ครบถ้วนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมถึงส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข อีกทั้ง บุปผาชาติ เข้มวิชัย (2558: 12) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้ปกครอง และชุมชน เนื่องจากสามารถช่วยส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐานในการรวบรวมข้อมูลและคัดกรองนักเรียน ควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและป้องกันมากกว่าการแก้ไขปัญหาเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคนิคและแนวทางที่ทันสมัย เช่น การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน การขยายเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอก เช่น นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ครูจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนครบทุกด้าน ยังมีการปฏิบัติไม่เพียงพอ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรกำกับติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ

ความสามารถ ผลการเรียนรู้ สุขภาพ สถานภาพครอบครัว และพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วย
ให้ได้รับภาพที่ชัดเจนและเป็นเชิงประจักษ์ โดยการใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า โรงเรียนใช้ข้อมูลด้านความสามารถ ผลการเรียนรู้ สุขภาพ
ครอบครัว และความประพฤติของนักเรียนเพื่อคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบควมมีการพัฒนา ดังนั้น โรงเรียน
ควรใช้ข้อมูลด้านความสามารถ ผลการเรียนรู้ สุขภาพ ครอบครัว และความประพฤติของนักเรียนเพื่อคัดกรอง
นักเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผน พร้อมทั้งจัดการประชุมกับ
ครูเพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้สามารถจัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง
กับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนแต่ละคน

1.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน
อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ
ของนักเรียนในแต่ละกลุ่มตามผลการคัดกรอง เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนทุกกลุ่ม โดยเน้นการจัดกิจกรรม
โฮมรูมและการประชุมผู้ปกครองประจำชั้นอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า โรงเรียนต้องพัฒนาเรื่องการเข้าใจถึงสาเหตุของ
ปัญหาของนักเรียนและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ดังนั้น โรงเรียนควรดำเนินการจัดกิจกรรม
แก้ไขปัญหาสำหรับนักเรียนในกลุ่มต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มที่ประสบ
ปัญหา โดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรและการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาเรื่องการดำเนินการให้ผู้ปกครอง
ยินยอมในการส่งต่อให้นักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างเหมาะสม ดังนั้น สำหรับนักเรียนที่มีปัญหา
ผู้บริหารควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น
ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง
โดยการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการและดำเนินงาน
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อส่งเสริม
ให้การดำเนินงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป

แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการศึกษานี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้สามารถระบุปัญหาและให้การช่วยเหลือได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสำหรับการคัดกรองนักเรียนตลอดจนดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนทั้งในเชิงส่งเสริมและป้องกันปัญหา อีกทั้งการพัฒนาระบบส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง โดยองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทั้งในด้านการเรียนรู้ อารมณ์ และสังคม การบริหารงานระบบนี้จึงต้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน และสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับอนาคตของนักเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุปผาชาติ เข้มวิชัย. (2558). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียน

บ้านแม่ต๋อม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ศิวา ขุนชำนาญ. (2564). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การศึกษาสภาพการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2567. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2566). ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

ปีการศึกษา 2566. กาญจนบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี.

- สุทัศน์ เอี่ยมแสง. (2558). รายงานผลการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่จุด
อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5.
- สุนีย์ สอนตระกูล, สมโภชน์ อเนกสุข และรสริน พิมลบรรยงค์. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดดอนยอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. *Journal of Modern Learning Development*, 7 (3), 40-54.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- อุษา ชูชาติ และลัดดา อินทร์พิมพ์. (2558). มุมมองด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรีน (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา). *วารสารวิจัยการศึกษา*, 3 (6), 1-7.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper & Row.
- Likert, R. (1976). *Management styles and the human component*. New York: AMACOM.
- Scheffe, H. (1959). *The analysis of variance*. New York: Wiley.